Lektion 2 “Vad är rasism”

Handledning 50 min

00.00-00.10 Moment 1. Introduktion

1. **PeaceWorks**
    a. Peaceworks är en ideell freds- och ungdomsorganisation. Det är en normkritisk plattform med visionen om en rättvis och hållbar värld i fred, där unga är aktiva samhällsaktörer. Detta samhälle kännetecknas av fred, global rättvisa och solidaritet, över och förbi socialt konstruerade, nationella, kulturella, sociala och ekonomiska gränser.

2. **Facts over Fiction - FoF**
    a. Facts over Fiction - *att syna fake news och desinformation*: FoF är ett projekt som synar rollen som fake news och desinformation spelar i spridningen och befästningen av rasism i samhället.
        i. Vi undersöker kopplingen mellan den ökade rasistiska organiseringen bland unga och ökningen av fake news och desinformation.
        ii. Vi utforskar även hur det här ska adresseras för att i sin tur motverkas.
    b. Projektet består av en metodbok som riktar sig mot lärare och skolpersonal och en serie workshops eller lektioner som vi kallar dem för elever.

3. **Dagordning**
    a. Moment 1. Introduktion
    b. Moment 2. Fakta eller fake news
    c. Moment 3. Träna kritiskt förhållningssätt
    d. Moment 4. Avslutande diskussion

4. **Safe Space**
    a. **Värden:** Respekt, Hänsyn, Förståelse, Omtanke, Inkludering
    b. **Spelregler:**
        - Vara respektfulla: Handlar om att visa hänsyn till andras känslor, olikheter, identiteter, historier, förhoppningar och drömmar.
        - Ej skratta åt andras erfarenheter: Vi ska inte skratta eller skämta om andra och deras erfarenheter kring temana som vi kommer att navigera i lektionerna.
        - Räcka upp handen: Vi räcker upp handen om vi har något att fråga eller tillägga.
        - Ha dialog och lyssna på varandra: Vi pratar lugnt och har dialog med varandra, dvs lyssnar på vad andra har att säga innan vi själva pratar.
        - Rasism inte medfött: Vi utgår ifrån att rasism är ett samhällsproblem, inte medfött, och därför utmanar rasism genom att tänka kritiskt och att ha ett kritiskt förhållningssätt.
        - Noll tolerans mot kränkningar: Vi har nolltolerans för ord, handlingar, tankar och åsikter som skadar, kränker, eller stör våra klasskamrater.
    c. **Etik mot eleven:** Med etik mot eleven menas att vi som skola och utbildare har ett ansvar att behandla elever rätt. Vi kommer att beröra ett ämne, rasism, som är känsligt och laddat. Därför vill vi ge er chansen att förbereda er mentalt och emotionellt genom att ge er en trigger warning. Med trigger warning så menas en varning som ges innan man undervisar i något som kan väcka starka känslor hos elever.

5. **Syfte och mål**
    a. Att förstå rasismens komplexitet och språkets betydelse för hur vi tolkar världen.
    b. Förstå och kunna diskutera centrala samhällsfenomen. Utveckla förmåga att kritiskt granska och analysera olika samhällsfenomen.

6. **Vad är en definition**
    a. Förklara vid behov vad en definition är och ge ett exempel på hur en sån kan låta kopplat till något som inte är kopplat till rasism exempelvis cykel, fotboll eller liknande.

00.10-00.25 Moment 2 gruppövning. Vad är rasism

7. **Definiera begreppet rasism**
    a. Dela in eleverna i mindre grupper (4-5 st).
    b. Presentera frågan eleverna ska besvara (”vad är rasism?”). Var noga med att du är ute efter en definition som alla i gruppen kan stå bakom. Exempel på rasism kan vara användbara men det är definitionen du som pedagog är ute efter. Påminn att definitionen kan vara på mer än en mening.
    c. Be gruppen anteckna deras definitioner. De får revidera sina svar under samtalet gång. Under övningen kan du som pedagog hjälpa grupperna genom att ställa kritiska frågor som testar deras definition. Var noga med att inte leda eleverna allt för mycket.
    d. När grupperna börjar känna sig färdiga ska de stämma av med alla i gruppen att de är överens. Om inte kan det lyftas i lektionens nästa moment.
    e. Be en representant från varje grupp att presentera deras definitioner som du skriver upp på tavlan.
    f. Jämför och diskutera de olika definitionerna: Vad är likheterna? Vad är olikheterna?

00.30-00.40 Moment 3. FoFs definition av rasism

8. **FoFs definition av rasism**
    a. Ta fram presentationen med metodbokens definition av rasism och gå igenom den.
    b. Diskutera med eleverna: Om de ser de någon skillnad mellan deras egna definitioner och metodbokens? Vilka delar av metodbokens definition tycker de är viktiga.

9. **Rasism är…**
    a. Så vad är rasism? Rasism är väldigt komplext. Det finns många typer av rasism och alla samverkar med varandra. Rasism utförs inte endast fysiskt eller med ord, det är en del av rasism som vi kallar direkt rasism.(förklara strukturell rasism och kulturell rasism).
    b. På PeaceWorks utgår vi från J. Galtungs teori om våld men applicerar den på rasism och då finns direkt, strukturell och kulturell rasism
    c. PeaceWorks brukar ofta visualisera rasism i form av ett isberg. Isberget kan se ut som på följande bild
    d.

10. Isberget

    a. Direkt rasism, strukturell rasism, slutligen kulturell rasism

11. **Rasism utifrån isbergs-modellen**
    a. **Direkt rasism:** Toppen av isberget kännetecknas av synlighet, det vill säga direkta aggressioner och attacker, såsom mikroaggressioner, trakasserier, verbala övergrepp, mobbning, misshandel, mord. Utövaren handlar med uppsåt och är ofta lätt att identifiera.
    b. **Strukturell rasism:** Den del av isberget som är under vattenytan och inte lika synlig. Den handlar om att rasism finns inbyggd i samhällets system och regler, inte bara i enskilda personers beteenden. Det

handlar om att vissa grupper har sämre möjligheter eller blir behandlade orättvist på grund av sin hudfärg, etnicitet eller bakgrund.

c. Exempel:
- Ett företag har regler eller vanor som gör det svårare för människor med utländska namn att få jobb.
- Skolor i områden med många minoriteter får mindre resurser, vilket påverkar elevernas utbildning.

d. Det är inte alltid avsiktligt, men det påverkar ändå människor negativt på grund av systemets struktur och historia.

12. **Rasism utifrån isbergsmodellen**
    a. **Kulturell rasism:** Klimatet runt isberget som rättfärdigar och möjliggör rasism. Det kallar vi för kulturell rasism. Den är osynlig precis som den strukturella rasismen men den innefattar attityder, idéer och normer som legitimerar och normaliserar de direkta och strukturella uttryck för rasism som vi ser idag, genom medel såsom *språkbruk* (vad som är normalt och accepterat att säga) och *ideologi* (värderingar, normer, och en tro på hur världen ska se ut). Att förneka eller rättfärdiga strukturell rasism är en typ av kulturell rasism. Så hur motverkar man rasism?

13. **Antirasism**
    a. Antirasism är en aktiv och medveten handling för att motverka rasism. Det räcker inte att passivt motsätta sig rasism. Det är en form av motstånd som tar tid, kräver tålamod och kan vara förknippad med svåra känslor

00:40-00:50 Moment 4. Avslutande diskussion

14. **Diskussion i helklass**

Varför är det viktigt att ha en gemensam förståelse för begreppet rasism?

1. Att ha en gemensam förståelse av rasism är viktigt eftersom det skapar en grund för effektiv kommunikation, samarbete och förändring i samhället. Här är några anledningar till varför detta är avgörande:

2. Tydlighet i diskussioner
   - När vi har en gemensam förståelse av vad rasism innebär, blir det lättare att föra meningsfulla samtal. Det minskar risken för missförstånd och förvrängningar av begreppet.
   - Exempelvis, om en person ser rasism enbart som individuella fördomar medan en annan ser det som ett strukturellt problem, kan de ha svårt att förstå varandra.

3. Bekämpa förnekelse
   - En gemensam förståelse kan motverka förnekelse av rasismens existens eller omfattning. Om samhället har en enad bild av vad som räknas som rasism, blir det svårare att ignorera eller bortförklara problemet.

4. Effektiv förändring
   - För att kunna utveckla strategier och policies som bekämpar rasism krävs att vi har en gemensam syn på vad problemet faktiskt är. Olika tolkningar kan leda till splittring och ineffektiva lösningar.

5. Synliggöra strukturell rasism
   - Rasism är inte bara individuella handlingar utan också en del av större strukturer och system. En gemensam förståelse hjälper till att belysa de osynliga formerna av rasism, såsom diskriminering i arbetslivet, bostadssegregering och utbildningssystemets ojämlikheter.

6. Bygga solidaritet
   - När människor delar en gemensam förståelse för hur rasism påverkar individer och samhällen, blir det lättare att skapa solidaritet mellan olika grupper. Detta stärker kampen för jämlikhet och rättvisa.
7. En gemensam förståelse är alltså en förutsättning för att kunna identifiera, adressera och eliminera rasism i alla dess former – från individuella handlingar till systemiska och institutionella uttryck.

b. Varför har vi olika förståelser av rasism? Förklara att vår olika förståelse av rasism kan bygga på hur vi rasifieras, de erfarenheter och upplevelser av ojämlikhet och privilegier som vi har.
c. Uppmuntra eleverna att fortsätta reflektera över hur språk och definitioner påverkar deras syn på världen.

Tack